

Ganzenflappen in de polder

Een interview met Arie Heinen

Elf ganzenflappers zijn er nog in Nederland. Het ganzenflappen is een uitstervende bezigheid. Dagenlang wachten in de kou tot er een paar ganzen overvliegen, dat kan weinig jongeren meer bekoren. Ganzenflapper Arie Heinen (59) vertelt over zijn levenslange passie. "Als je van kou houdt en je kunt tegen viezigheid en regen, dan zit je hier goed."

Lenny Langerveld

Arie Heinen in actie

Een pikdonkere ochtend in de Eempolder, de gure wind heeft vrij spel. Het is bijna de kortste dag van het jaar, rond de klok van zeven uur. Voetsporen in het zompige zacht verende weiland aan de Noord Ervenweg leiden naar een houten hut, die onzichtbaar blijft tot de zon opkomt. Een met rietmatten omzoomde binnenplaats onttrekt kolganzen in kooien aan het zicht. Alleen het gegak verraad hun aanwezigheid. Drie mannen zijn er al druk bezig. Het is ganzenflapper Arie Heinen met zijn maat Wouter Koelewijn (50) uit Spakenburg en muskusrattenvanger Tony Loman. Later in de ochtend zullen Dick Jonkers en Peter van de Groep zich bij hen voegen.

Zo'n honderd meter bij de hut vandaan scharrelen vijf mannetjes kolganzen - de genten - langs een sloot tussen ruim gestrooid

voer in het modderige grasland. Ze zijn voorzien van een tuigje, dat ze gewend zijn te dragen en dat verbonden is met een lange ketting. Wegvliegen kunnen ze niet. Het zijn de lokganzen voor de wilde ganzen die overvliegen. Aan weerszijden van hen liggen twee slagnetten verstopt in een sleuf onder daarover aangebracht gras. Als het Arie en kornuiten lukt om een groep ganzen die vanaf het nabije Eemmeer landinwaarts vliegt op de goede plek te laten dalen, is het wachten geblazen. Er moet worden afgewacht of de ganzen binnen de vier merken willen komen. Het zijn hoopjes grond die het bereik aangeven van de slagnetten. Zitten ze daar eenmaal binnen, dan wordt vanuit de hut de treklijn overgehaald, zal het net omhoog klappen en over de groep heen slaan. De ganzen kunnen dan geen kant meer op. Zover is het voorlopig nog niet, eerst moet het dag worden.

Arie Heinen vangt al 39 jaar ganzen. Hij groeide op in Bunschoten tegenover een boer die ganzen ving. "Ik ben een keer meegegaan en vanaf dat moment ben ik er helemaal gek van." Hij ving altijd in de hutten van anderen, maar vijf jaar geleden begon hij een eigen hut. "We starten ieder jaar in november met het opbouwen, daar zijn we wel een week mee zoet." Wouter heeft de hele decembermaand vrij genomen voor het ganzenflappen en Arie de hele maand januari. Normaal gesproken zou Peter veel meer op de hut zijn, maar hij is grotendeels uitgevallen door ziekte. Arie: "Ik offer er al mijn snipperdagen aan op. Ja, je vrouw moet wel achter je staan, want anders heb je een probleem."

Ganzenflappen gebeurt vanaf half november tot begin februari. In februari stopt het, want dan gaan ganzen paren en krijg je ze niet meer zo snel in je netten. Desondanks zijn Arie, Wouter, Peter en Tony er het hele jaar druk

mee bezig. Arie: "Bij een vriend op de boerderij hebben we kolganzen en rietganzen staan. Rond april zetten we de paartjes bij elkaar en daar proberen we goeie kuikens mee te krijgen. Die kuikens voeden wij helemaal op. Iedere avond blijven we erbij lopen, we voeren ze brood en trainen ze; ze moeten vertrouwd worden met ons. Hoe makker ze zijn, hoe beter ze het hier doen. We geven ze ook namen. Klukkluk, en dat is Kees en daar loopt Nelis. We hebben nu zes paartjes en die hebben dit jaar heel goed gebroed, ik geloof dat we 47 kuikens hadden. Dat komt puur door de verzorging, hoor. Als je er niet bij blijft, hou je er niets van over. Wij kijken wat de beste zijn, dat zijn degenen met een goede stem." De netten worden 'gebreed' door Wouter, die uit een Spakenburgse familie van vissers komt en vertrouwd is met het netten breien. Ook het boeten van de netten (repareren) neemt hij voor z'n rekening.

Arie en Tony in gespannen afwachting

In het matte ochtendlicht vliegen grote groepen wilde ganzen vanaf het Eemmeer over het land. Als er een koppel van zes ganzen pal boven de slagnetten op de grond overvliegt, gaat Wouter aan het werk. Hij laat de versterkte roep van een kolgans -een vrouwtje- horen. De jongen beginnen nu te knippen, te gakken. De vogels in de lucht houden in vleugels in en... keren om. Nu worden de vrouwtjes en de jongen met tussenpozen uit de hokken losgelaten. Laag over het land vliegen

ze pijlsnel naar de genten, honderd meter verderop. De ganzen in de lucht aarzelen, zwenken, dalen, aarzelen, zwenken, dalen en... vliegen door. Een verwensing, een zucht. Mislukt! Arie: "Er kan zóveel mis gaan. Een vliegtuig, een reiger, een buizerd waar ze van schrikken..."

Per span gaan ze terug in hun hok

De vier mannen laden nu stilzwijgend de kooien op een platte boot, varen naar de genten. Nu zie je het effect van de maandenlange training met de ganzen. Met het grootste gemak laten de vrouwtjes en hun jongen zich spannetje voor spannetje weer terugleiden naar de kooien. De mannen houden hun armen wijd gespreid, met lange dunne twijgen in hun handen. Als de vogels in de kooien zitten, lopen de mannen aan weerszijden van de sloot terug naar de hut, de schuit met kooien in hun midden. In totaal zal zich dit nog een keer of vier herhalen deze ochtend, helaas zonder resultaat. Gisteren waren ze succesvoller en werden er 16 ganzen gevangen. De vangst van gisteren wordt vandaag geringd, gewogen en gemeten door Dick Jonkers. Daarna neemt hij twee uitstrijkjes van iedere gans; die worden opgestuurd naar viroloog Ab Osterhaus van het Erasmus Medisch Centrum in Rotterdam. Daar worden ze gecheckt op het vogelgriepvirus en andere virussen. Als alle handelingen zijn verricht worden de ganzen losgelaten en een

beetje weemoedig nagekeken door de mannen.

In totaal zijn er in Nederland nog elf ganzenflappers. Heinen dus in de Eempolder, een in de Bunschoterpolder, een in de Nijkerkerpolder en een in de Putterpolder. Een stuk of drie in Friesland. Drie in Brabant en een in Zeeland. De vergunningen worden uitgegeven door het Vogeltrekstation in Wageningen. Een ganzenflapper kan het in z'n eentje niet redden; hij heeft altijd hulp nodig van andere bevlogen ganzenliefhebbers.

Arie: "We doen alles met z'n vieren. We staan drie maanden met elkaar in de modder, in het donker en in de kou. We delen lief en leed en bespreken van alles met elkaar. Je staat méér met de jongens dan met je eigen vrouw. Er is geen tijd dat we ons vervelen, want we kunnen altijd een keer of drie per dag de lokganzen eruit gooien. Er is echt altijd wat te doen. Als je van de kou houdt en van de natuur en je kunt tegen regen en viezigheid, dan zit je hier goed. Echt waar."

In de loop van de ochtend kiert de zon boven de horizon uit, het wordt een prachtige dag in de polder. De kou is eigenlijk best draaglijk en omdat het zaterdag is, komt Peter met verse vis aan die op een gasstel -in luid spetterende olie- wordt gebakken. Nooit smaakte vis zo goed als hier in de buitenlucht. De sterke verhalen

komen los. Hoe er op een goede dag wel veertig of vijftig wilde ganzen waren geland, helemaal op de goede plek. Arie vergewiste zich ervan dat ze écht goed zaten. Keek nog eens, keek nog eens, en... trok het verkeerde net omhoog. Weg waren ze. Hij wordt er nog steeds nijdig om. "Ik was in staat om naar huis te gaan." De grootste vangst die ze ooit deden in één net? Een koppel van 68 ganzen. Uniek gewoon. Het eerste jaar was nog steeds het beste jaar. Aan het einde van het seizoen stond de teller op 524 geringde ganzen. Vorig jaar was ook een goed jaar, met 482 gevangen en weer vrijgelaten ganzen. Dit jaar loopt het nog niet best. 131 pas, in de loop van december. Een jaar eerder waren dat er 120 meer. Waarom dat zo is, is onduidelijk.

Waar doen ze het voor? Voor het geld in ieder geval niet. Alles wordt uit eigen zak betaald. Per geringde gans krijgen ze twee euro en die gooien ze in de pot. Van dat geld kopen ze voer of doen ze een hoognodige aanschaf. Wat is het ultieme ganzenflappermoment? Arie: "De spanning. Als ze keren, dalen, op de grond nog wat heen en weer lopen. Ze moeten het net inlopen maar doen ze dat ook? Die spanning, daar zit alles in."

Foto's: Lenny Langerveld